

Research Paper

Public School Privatization Policy: Evaluation of “Service Purchasing Schools” Project in Qom Province

*Mohammadali Fateminia¹, Najmeh Abbasi²

1. PhD in Sociology, Member of the Faculty of the Ministry of Science, Research and Technology, Tehran, Iran.

2. Master of Research, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Fateminia, M., & Abbasi, N. (2021). [Public School Privatization Policy: Evaluation of “Service Purchasing Schools” Project in Qom Province (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 11(40), 416-439.

Received: 13 Apr 2020

Accepted: 12 Jun 2021

Available Online: 01 Nov 2021

Keywords:

Privatization of education, Purchase of educational services, Performance importance analysis

ABSTRACT

Privatization of schools is one of the most contentious and controversial issues that has been the focus of experts and policy makers in recent years. “Schools for purchasing services” is one of the recent projects of the education system, which has been proposed in the form of a general privatization plan. The present study aims to provide a quantitative assessment of school privatization disputes. The research method is survey and is based on Importance/ Performance Evaluation (IPA) technique. The statistical population of the study is all experts and specialists in the field of education. Who participated in the meetings of the General Directorate of Education of Qom Province in 2019, from which 50 people were selected by purposive sampling. These individuals have assessed the privatization situation based on 27 criteria. By analyzing the different areas of the importance / performance chart, it can be concluded that “service purchasing schools” do not work properly in employing specialized personnel. And even teachers are not hired according to their field of study. Because attracting specialized personnel is not economically viable for them. On the other hand, even adequate salaries are not paid to teachers. This way of recruiting has reduced the quality of education. And finally, the fate of the students of these schools, who are often in deprived areas, is in a haze of ambiguity. In other words, the development of such schools is not based on educational justice or even social justice.

* Corresponding Author:

Mohammadali Fateminia, PhD.

Address: Member of the Faculty of the Ministry of Science, Research and Technology, Tehran, Iran.

E-mail: fateminia.s@ut.ac.ir

مقاله پژوهشی

سیاست خصوصی سازی مدارس دولتی: ارزیابی طرح «مدارس خرید خدمات» در استان قم

* محمدعلی فاطمی نیا^۱، نجمه عباسی^۲

۱. دکتری جامعه‌شناسی، عضو هیئت‌علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تهران، ایران.

۲. کارشناس ارشد پژوهشگری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۲۵ فروردین ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۲۳ خرداد ۱۴۰۰

تاریخ انتشار: ۱۰ آبان ۱۴۰۰

خصوصی‌سازی مدارس یکی از موضوعات پرحاشیه و پرمناقشه‌ای است که در سال‌های اخیر در کانون توجه صاحب‌نظران و سیاست‌گذاران بوده است. «مدارس خرید خدمات» از طرح‌های اخیر نظام آموزش و پرورش است که در قالب طرح کلی خصوصی‌سازی مطرح شده است. پژوهش حاضر با هدف ارائه یک ارزیابی کمی از مناقشات خصوصی‌سازی مدارس انجام گرفته است. روش این پژوهش، پیمایش و براساس تکنیک ارزیابی اهمیت / عملکرد (IPA) بوده است. جامعه آماری پژوهش همه کارشناسان و متخصصان صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش است که در جلسات اداره کل آموزش و پرورش استان قم در سال ۱۳۹۸ شرکت داشته‌اند، بوده است که از بین آنان تعداد پنجاه نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. این افراد وضعیت خصوصی‌سازی را بر اساس ۲۷ معیار ارزیابی کرده‌اند. با تحلیل نواحی مختلف نمودار اهمیت / عملکرد می‌توان نتیجه گرفت که «مدارس خرید خدمات» در به‌کارگیری نیروهای متخصص کم‌کاری می‌کنند و حتی تناسب رشته معلمان را رعایت نمی‌کنند؛ زیرا که جذب نیروی متخصص برای آن‌ها صرفه اقتصادی ندارد. از سوی دیگر، حتی حقوق مکفی هم به معلمان پرداخت نمی‌شود. این شیوه جذب نیرو موجب شده که کیفیت آموزش تنزل پیدا کرده و در نهایت، سرنوشت دانش‌آموزان این مدارس را که اغلب در مناطق محروم هستند، در حال‌های از ابهام قرار دهد. به عبارت دیگر، توسعه این‌گونه مدارس مبتنی بر عدالت آموزشی و یا حتی عدالت اجتماعی نیست.

کلیدواژه‌ها:

خصوصی‌سازی
آموزش و پرورش،
طرح خرید خدمات
آموزشی، روش تحلیل
اهمیت عملکرد

* نویسنده مسئول:

دکتر محمدعلی فاطمی نیا

نشانی: تهران، دانشگاه تهران، عضو هیئت‌علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

پست الکترونیکی: fateminiia.s@ut.ac.ir

مقدمه

همچنین در بند ۳ همین تبصره آمده است: «وزارت آموزش و پرورش مکلف است با برنامه ریزی مناسب، نیروی انسانی مورد نیاز خود، از جمله در پژوهش سراها، راهنمایان آموزشی، مربیان بهداشت، متصدیان آزمایشگاه ها و کارگاه ها را از طریق خرید خدمات تأمین کند، به نحوی که تا پایان سال ۱۳۹۸ حداقل ۳۰ درصد و تا پایان سال ۱۳۹۹ حداقل ۵۰ درصد خدمات فوق از طریق خرید خدمات تأمین شود.»

سرعت حرکت دولت در توسعه مدارس خرید خدمات، واگذاری خدمات آموزش و پرورش به بخش خصوصی در حالی رو به افزایش است که ارزیابی علمی و قابل آزمون از این طرح ارائه نشده است. با توجه به اهمیت خصوصی سازی، به ویژه در بُعد آموزش و پرورش و با توجه به آثار و پیامدهای نامطلوب احتمالی آن، در این پژوهش سعی می شود یک ارزیابی عینی و قابل آزمون از مناقشات کیفی مطرح شده ارائه کند. روش این تحقیق کمی و با استفاده از تکنیک ارزیابی اهمیت عملکرد است.

۱. ادبیات موضوع

مدارس خرید خدمات در خارج از کشور و به ویژه آمریکا به عنوان مدارس چارتری شناخته می شوند و درخصوص آن ها تحقیقات مختلفی انجام شده است. مرکز تحقیقات نتایج آموزش^۱ از سال ۲۰۰۰ در دانشگاه استنفورد فعالیت می کند و با استفاده از شواهد تجربی به تحقیق و ارزیابی دقیق و غیرسیاسی تصمیمات و سیاست های آموزشی آمریکا می پردازد. این مرکز در بخش «مطالعات مدارس چارتری» از سال ۲۰۰۹ تا امروز ارزیابی عملکرد این گونه مدارس را برای هر کدام از ایالت های آمریکا گزارش کرده است. در آخرین ارزیابی این مرکز مربوط به ایالت

از آنجا که بر اساس قانون اساسی، آموزش و پرورش امری حاکمیتی و از وظایف دولت در مقابل مردم محسوب می شود، اولویت اول مسئولان کشور و دستگاه های متولی، باید تمرکز بر درک درست از چیستی و ماهیت طرح خصوصی سازی و شناسایی آثار و پیامدهای ناشی از آن باشد. ایجاد بسترهای لازم جهت تداوم اهداف بلندمدت نظام، حفظ فرهنگ و هویت دینی و ملی کشور از طریق تربیت نسل های آینده، لزوم توجه به آثار و پیامدهای خصوصی سازی، به ویژه در امر آموزش و پرورش را بسیار ضروری و برجسته می کند.

با وجود اینکه هدف خصوصی سازی، افزایش کارایی و بهره وری بیشتر در نظام آموزشی است، اما بحران های اقتصادی فراگیر در سال های اخیر، کم و کیف طرح های خصوصی سازی را با مشکل مواجه کرده است. طرح خرید خدمات یکی از این طرح ها است که مورد توجه بسیاری از صاحب نظران بوده است. این طرح در سال ۱۳۹۳ کلید خورده و در برخی از استان ها مانند استان قم به صورت آزمایشی اجرا شده است.

این طرح در لایحه بودجه ۹۸ که از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شد، به شکل بحث انگیزی مورد توجه کارشناسان قرار گرفت. بند ب ۱ از تبصره ۲۱ این لایحه بیان می کند که «دولت مکلف است از ابتدای سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، سالانه ۱۰ درصد از دانش آموزان تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش را به صورت خرید خدمات از بخش غیردولتی واجد شرایط و ذی صلاح و به صورت آموزش رایگان (علاوه بر تعداد دانش آموزان مشمول فعلی) اداره کند.»

1. Center for Research on Education Outcomes (CREDO)

واشنگتن و در سال ۲۰۲۰ منتشر شده است.

این گزارش نشان می‌دهد که از مجموع ۲۶۴۱ مدرسه موجود در این ایالت تنها ده مدرسه چارتری وجود دارد. همچنین توزیع نژادی دانش‌آموزان این ایالت در مدارس مختلف گزارش شده است. در فرایند پردازش ضمن ارزیابی عملکرد مدارس چارتری به مقایسه آن با انواع دیگر مدارس میزان اثرگذاری این مدارس بر میزان یادگیری دانش‌آموزان سنجش شده است (مرکز تحقیقات نتایج آموزش، ۲۰۲۰).

به‌طور کلی، در داخل کشور تحقیقی در خصوص مدارس خرید خدمات انجام نشده، اما درباره خصوصی‌سازی پژوهش‌های زیادی انجام شده است. برای مثال، رزاقی در پژوهش خود به بررسی آثار و پیامدهای خصوصی‌سازی بر ثبات اجتماعی در ایران پرداخته است. همچنین راسخ و عطافر، به مطالعه تأثیر خصوصی‌سازی بر تعارضات درون‌سازمانی توجه کرده‌اند، اما ربیعی و نظریان در پژوهش خود، چالش‌های خصوصی‌سازی آموزشی را برجسته کرده و نشان دادند که چگونگی حمایت مالی از فراگیران و نگرانی از کیفیت آموزش از مهم‌ترین چالش‌ها این حوزه است. جمشیدی و همکاران نیز به بررسی و شناسایی الزامات خرد توسعه کیفی خصوصی‌سازی آموزش در ایران پرداخته‌اند. انصاری در رساله دکتری خود با عنوان «اندازه‌گیری آثار رفاهی سیاست آزادسازی آموزش» مطالعه موردی خانوارهای شهری بر مبنای بودجه خانوار (۸۶-۱۳۸۳)، به طور ویژه به نقش افزایش هزینه‌های آموزش و تأثیر آن بر سطح رفاهی خانوار پرداخته و به این نتیجه رسیده که افزایش هزینه‌های آموزش منجر به کاهش رفاهی تمامی خانوارهای شهری شده است، البته این کاهش در طبقات مختلف متفاوت بوده است.

حسینی شلمانی در تحقیقی دیگر به بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی در مدارس ابتدایی شهر تهران پرداخته است. در مجموع مرور منابع و پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که کمتر به ارزیابی سیاست‌ها و طرح‌های خصوصی‌سازی پرداخته شده است، به‌ویژه اینکه در خصوص طرح «مدارس خرید خدمات» هیچ مقاله یا پژوهشی علمی دانشگاهی در حال حاضر وجود ندارد. در همین راسته در ادامه به مرور نظرات موافقان و مخالفان خصوصی‌سازی پرداخته می‌شود.

مسئله خصوصی‌سازی و نقش آن بر روند توسعه کشورها تا مدت‌ها بحث مورد علاقه کارشناسان و صاحب‌نظران بوده و بسیار مورد توجه آنان قرار داشته است. درباره خصوصی‌سازی در آموزش دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد که می‌توان آن‌ها ذیل موافقان و مخالفان خصوصی‌سازی طبقه‌بندی کرد.

از دهه ۱۹۷۰ خصوصی‌سازی به یک هدف غالب در سیاست‌های محلی دولت‌ها تبدیل شده است. در این دهه تحت تأثیر اندیشه‌های نئولیبرالی، خصوصاً نظریات میلتن فریدمن، دولت‌ها به آزادسازی اقتصادی و خصوصی‌سازی صنایع و شرکت‌های دولتی روی آورده و سیاست‌های دولت رفاهی را به مرور کنار گذاشته‌اند (توحیدفام، ۱۳۸۱: ۲۴۶-۲۴۸).

فریدمن در کتاب «آزادی انتخاب» ضمن مرور روند دولتی شدن مدارس در آمریکا این سؤال را مطرح می‌کند که مدارس ما چه کم دارند؟ او ضمن انتقاد از کسانی چون هوارس مان که پرچمدار دولتی شدن مدارس در دهه ۱۹۴۰ بوده‌اند، بر این نکته تأکید می‌کند که تمرکز آموزش در دست دولت آموزش و پرورش را به مثابه یک شرکت بزرگ تولیدکننده تبدیل کرده است که آزادی انتخاب را از والدینی که

مصرف‌کننده این نظام هستند، گرفته است.

فریدمن قدرت گرفتن تولیدکننده و از بین رفتن حق انتخاب والدین را در مجموع به ضرر کیفیت نظام آموزشی ارزیابی می‌کند و به جد معتقد است که والدین باید قدرت انتخاب داشته باشند و نظام آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شود که در تحکیم این قدرت نقش مثبت ایفا کند. او برای بازگرداندن این قدرت به والدین پیشنهاد مدارس چارتری یا آن چیزی که به عنوان حواله‌ای ترجمه شده است را می‌دهد. به این معنا که دولت حواله‌ای را در اختیار والدین قرار دهد که با ضمن حفظ حق انتخاب، به تعیین مدارس و نظارت بر آن‌ها اقدام کنند (فریدمن و فریدمن، ۱۳۶۷: ۱۸۵-۲۰۸).

به طور کلی، خصوصی‌سازی را می‌توان حذف هرگونه کنترل و دخالت در سازوکار عرضه و تقاضا و انتقال مالکیت یا کنترل بنگاه‌های اقتصادی از دولت به بخش خصوصی دانست. هر کشور بنا بر شرایط خود الگویی خاص از خصوصی‌سازی را دنبال کرده است و بسیاری از کشورهای جهان از اواخر دهه ۱۹۸۰ اصلاح بخش دولتی را در برنامه‌های کاری خود قرار دادند. معمولاً اصلاح ساختارهای اقتصادی با اهداف متفاوتی صورت می‌گیرد، ولی بهبود کیفیت خدمات عمومی، از جمله اصلی‌ترین دلایل اصلاح در بیشتر کشورها محسوب می‌شود (موتران، ۱۹۹۵: ۱۵). در حوزه آموزش نیز برخی بر این باور هستند که خصوصی‌سازی می‌تواند بسیار سودمند و سودآور باشد و سبب افزایش درآمد دولت شود.

در دیدگاه موافقان، خصوصی‌سازی به معنای جذب منابع بیشتر برای آموزش، استفاده کارآمدتر از این منابع و انعطاف‌پذیری بیشتر در ارائه خدمات آموزشی، انتقال فعالیت‌ها، دارایی‌ها و مسئولیت‌ها از

مؤسسات و سازمان‌های دولتی به افراد و مؤسسات خصوصی است (بلفیلد و لوین، ۲۰۰۲).

به اعتقاد کارشناسان و صاحب‌نظران، تصمیمات و تغییرات کلی در سیاست‌های کلان کشور می‌تواند پیامدهای پیش‌بینی‌نشده‌ای را به همراه داشته باشد. برخی از موافقان به دلیل بهره‌مندی از کیفیت بالاتر نظام آموزشی سیاست‌های خود را در طرح خصوصی‌سازی دنبال می‌کنند. از طرفی تمایل به ارتقای کیفیت آموزشی عموم جامعه نیز از جانب عرضه، به تقویت بحث خصوصی‌سازی آموزش و پرورش کمک می‌کند.

موافقان بر این باورند که آموزش، محور توسعه و مدار تحول در جامعه و ابزاری مهم برای رسیدن به پیشرفت اجتماعی و اقتصادی کشورها است. رشد روزافزون جمعیت و تقاضای فزاینده برای آموزش و ارتقای کیفیت و کارایی آن از یک سو، محدودیت شدید منابع مالی دولتی و سیر نزولی سهم آموزش و پرورش از درآمد ملی از سوی دیگر، منجر به عدم تعادل میان ظرفیت امکاناتی آموزش و پرورش در مقابل انتظارات متعدد و متنوع جامعه شده است و بر طبق نظریات اقتصاد مبتنی بر بازار آزاد و سرمایه انسانی، ضرورت واگذاری ارائه خدمات در این حوزه به بخش خصوصی را موجب می‌شود (الکساندر، ۲۰۰۰).

مخالفان خصوصی‌سازی در آموزش و پرورش معتقدند که در همه تئوری‌های اقتصادی، در همه کشورهای پیشرفته حتی کشورهایی که بسیار تأکید بر سرمایه‌داری و لیبرالیسم دارند، آموزش و پرورش به عنوان یک کالای عمومی شناخته می‌شود و اساساً آموزش و پرورش را به غیر حاکمیت و دولت نمی‌سپارند، چراکه سرنوشت و زندگی مردم با آن

رقم می‌خورد. این کارشناسان مخالف معتقدند با توجه به دیدگاه‌های خصوصی‌سازی در کشورهای سرمایه‌داری، خصوصی‌سازی آموزش و پرورش، برای مؤسسات و مراکز آموزشی، بیشتر جنبه اقتصادی دارد تا تربیتی و رشد استعدادها. به عبارتی، زیربنای اعتقادی قابل قبولی ندارد.

به عبارت دیگر، از نگاه این کارشناسان خصوصی‌سازی «بازارگرا» کردن آموزش و پرورش است (کميجانی، ۱۳۸۳: ۱۰). یکی از نگرانی‌های مردم و مقامات دولتی امکان افزایش قیمت کالاها و خدمات عمومی بعد از خصوصی‌سازی است که ممکن است به دلیل قطع حمایت‌های دولتی در برخی شیوه‌های خصوصی باشد (محمدنژاد، ۱۳۹۷: ۹۲).

به‌طور کلی، می‌توان مبنای کلی خصوصی‌سازی را اقتصادی و سیاسی ارزیابی کرد، اما برخی از صاحب‌نظران مبنای خصوصی‌سازی را فرهنگی می‌دانند. برای مثال، سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی سازمان ملل در دهه ۱۹۹۰، هدفی تحت عنوان «آموزش برای همه» تعیین کرد. هدف از این کار، دسترسی همه به آموزش پایه بود. با این حال، گرچه بسیاری از دولت‌ها این قانون را پذیرفتند، اما کافی نبودن منابع، مانع از تحقق اهداف آن‌ها می‌شد (چندنی و همکاران، ۲۰۰۷ به نقل از هاشمیان و همکاران، ۱۳۹۴: ۲).

بنابراین در این چارچوب، خصوصی‌سازی یک ابزار احتمالی در برخی از مناطق برای تحقق آموزش برای همه دیده شد (کدل و اشلی، ۲۰۰۶). اگرچه انگیزه‌های متعددی برای خصوصی‌سازی مدارس وجود دارد، اما به راستی ریشه اصلی این موضوع در اقتصاد سیاسی قرار گرفته است.

منابع ناکافی گاهی اوقات با رشد جمعیت و مدارس محدود، معلمانی باکیفیت پایین و غیرماهر و محیط آموزشی ضعیف به خاطر هزینه‌های بالای خدمات آموزشی را به دنبال دارد (کلیو، ۲۰۰۲). به طور کلی، می‌توان گفت که موافقان خصوصی‌سازی می‌گویند که با خصوصی‌سازی آموزش به صورت مدبرانه، علاوه بر کاهش فشار بر بودجه دولت، یک بازار رقابتی در قلمرو یاددهی یادگیری شکل می‌گیرد که به کارایی بیشتر در استفاده از منابع مالی و امکانات منجر می‌شود (توسلی و آهنجیان، ۱۳۸۱: ۱۰۵).

همچنین، با خصوصی‌سازی آموزش، توجه بیشتری به سلیقه‌ها و انتخاب‌های افراد جامعه می‌شود. به علاوه، حساسیت عمومی در جهت درخواست پاسخگویی بیشتر از ارائه‌دهندگان خدمات آموزشی افزایش می‌یابد که خود نیز موجب افزایش کیفیت آموزش خواهد شد (جعفری، ۱۳۸۹). به طور کلی، دلایل موافقان خصوصی‌سازی را می‌توان در تئوری خصوصی‌سازی اسمیت (رزاقی، ۱۳۷۶: ۷-۱۱)، یافت:

۱. مبارزه با ریخت‌وپاش و اسراف بخش عمومی
  ۲. جلوگیری از اختصاص بخش مهمی از درآمد ملی به اشتغال غیرتولیدی و فعالیت‌های خدماتی
  ۳. پیدایش رقابت در اردوی کار و بهبود نیروی مولد کار، افزایش مهارت و چیره‌دستی
  ۴. ایجاد دنیای رقابت‌های کوچک و توسعه اقتصادی به نفع همه طبقات اجتماعی
- به‌طور کلی، دولت برای مشارکت در آموزش و پرورش نقشی دوگانه دارد (حسینی شلمانی، ۱۳۹۳: ۶۷) از یکسو، نمی‌تواند کاملاً مداخله کند، زیرا

۱-۱. روند آماری خصوصی‌سازی آموزش و پرورش

با وجودی که از زمان قدیم آموزش و پرورش و وظیفه‌ای دولتی به حساب نمی‌آمد و سهم دولت در مقابل سهم مردم خیر و نهادهای خیریه کم و ناچیز تلقی می‌شد، ظهور تمدن نوین، رواج انقلاب صنعتی و پیدایش نظام آموزش رسمی همگانی، آموزش و پرورش مردم را به قلمرو وظایف دولت‌ها وارد کرد (شیراوند و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۵). در ایران مشارکت بخش غیردولتی و خصوصی در این زمینه از زمان قانونی شدن آموزش و پرورش بر اساس اصل ۱۹ قانون اساسی مشروطیت و بر اساس ماده ۸ قانون اساسی معارف مصوب ۱۲۹۰ ش. در کنار بخش دولتی به رسمیت شناخته شده است (سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۶).

نسبت تعداد مدارس و دانش‌آموزان دولتی و غیردولتی در طول دوره زمانی ۱۳۴۷ تا ۱۳۷۵ نیز این مسئله را تأیید می‌کند. همان‌گونه که جداول زیر نشان می‌دهند در فاصله زمانی ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۷ نسبت دانش‌آموزان غیردولتی به دولتی بین ۱۰/۴ درصد (سال ۱۳۵۰) و ۸/۴ درصد (۱۳۵۷) در نوسان بوده است.

اجرای قانون مدارس غیرانتفاعی به صورت عملی از سال تحصیلی ۶۹-۱۳۶۸ آغاز شد. در ابتدای دوره سهم مدارس غیرانتفاعی، بسیار کم و ناچیز بود. در سال ۱۳۶۹ سهم مدارس غیرانتفاعی نسبت به مدارس دولتی ۰/۳ درصد و سهم دانش‌آموزان این مدارس تنها ۰/۲ درصد کل دانش‌آموزان کشور بود. در طول ده سال، سهم دانش‌آموزان این مدارس ۳/۷ (سال ۱۳۷۵) و بعد از حدود بیست سال، در سال ۸۷-۱۳۸۶ از ۱۴،۴۳۴،۵۲۶ دانش‌آموز تنها ۷/۷

پویایی و اثربخشی آموزش و پرورش تحت تأثیر سوءمدیریت و عدم کارایی در این بخش قرار می‌گیرد و از سوی دیگر، نمی‌توان آموزش و پرورش را کاملاً به بخش خصوصی سپرد، زیرا آموزش و پرورش با سایر بخش‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه پیوندی نزدیک دارد و در نتیجه بر سیاست‌گذاری‌های کلان جامعه تأثیر مستقیم و غیرمستقیم می‌گذارد.

در جمهوری اسلامی ایران نیز در سال ۱۳۸۰ و در راستای خصوصی‌سازی، بر اساس ماده ۱۵ برنامه سوم توسعه، «سازمان خصوصی‌سازی» تأسیس شد (صفرزاده، ۱۳۸۱: ۱۵). اگرچه سابقه مشارکت بخش خصوصی به دوران قبل از انقلاب برمی‌گردد، اما بعد از انقلاب و به‌ویژه به دلیل مسائل مالی و بودجه‌ای آموزش و پرورش راه‌حل‌های متفاوتی عرضه شد. از جمله آن‌ها می‌توان به جلوگیری از استخدام‌های جدید، تعدیل نیروی انسانی، کم کردن تصدی‌گری دولت، خرید خدمات از سایر ارگان‌ها به قیمت تمام‌شده و اداره مدارس به صورت هیئت امنایی اشاره کرد (عبداللهی، ۱۳۸۷: ۱۴۱).

یکی از طرح‌های خصوصی‌سازی که محل مناقشه فراوان بوده است، طرح «مدارس خرید خدمات» است. برخی از کارشناسان در ارزیابی «مدارس خرید خدمات» علل مثبت ارزیابی کردن این طرح را این‌گونه توجیه می‌کنند که ماده ۸۸، سه مرحله اجرایی دارد: مرحله اول آن خرید خدمات، مرحله دوم مشارکت با بخش غیردولتی و مرحله سوم واگذاری مدیریت مدارس به بخش غیردولتی است که قرارداد آن به صورت یک‌ساله نوشته می‌شود. طرح خصوصی‌سازی، زمینه‌ای را فراهم می‌کند که آموزش و پرورش استقبال اقتصادی و فرهنگی را در نظر بگیرد (ابراهیمی‌نژاد، ۱۳۷۶).

تصویر ۱. روند تعداد دانش‌آموزان غیردولتی به کل دانش‌آموزان

در ۱۳۹۲ در دستور کار مجلس قرار گرفت و پیشنهاد دولت وقت را برای خرید خدمات آموزشی از بخش خصوصی رد کرد. چندی بعد در سال ۱۳۹۳ دوباره در مجلس مطرح شد و علی‌رغم مخالفت برخی از نمایندگان مجلس با این طرح در نهایت، به دولت اجازه داده شد به منظور پوشش کامل تحصیلی دانش‌آموزان لازم‌التعلیم در مناطقی که ظرفیت کافی در مدارس دولتی وجود ندارد، در قالب بندی از تبصره ۱۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نسبت به خرید خدمات آموزشی اقدام کنند.

در طرح خرید خدمات آموزشی، مدارس دولتی به همراه دانش‌آموزان به مؤسسان مدارس غیردولتی واگذار شدند تا مؤسسان در قبال سرانه‌ای که به ازای هر دانش‌آموز از دولت دریافت می‌کنند، وظیفه آموزش آن‌ها، تأمین معلم و پرداخت حقوق را عهده‌دار شوند، وظیفه‌ای که پیش از این، دولت آن را بر عهده داشت و با اجرای طرح خرید خدمات آموزشی از فشار مالی آن رهایی می‌یابد.

درصد دانش‌آموزان، یعنی ۱,۱۰۶,۶۷۹ دانش‌آموز تحت پوشش قرار گرفته‌اند (سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۶ و گرد و همکاران، ۱۳۹۵) (جدول شماره ۱). همان‌طور که از جدول شماره ۱ مشخص است، از سال ۱۳۸۶ نرخ دانش‌آموزان غیردولتی از سال ۱۳۹۳ رو به فزونی نهاده است. بیشترین تعداد دانش‌آموزان غیرانتفاعی مربوط به سال ۱۳۹۵ است که در حدود ۱,۳۵۵,۲۲۷ نفر است که درصد دانش‌آموزان به نرخ ۱۰/۶۶ رسیده است (تصویر شماره ۱).

درواقع، تصویر شماره ۱ نشان می‌دهد که نرخ دانش‌آموزان غیردولتی نسبت به سال‌های قبل از انقلاب، یعنی حدود سال ۴۷ برگشته و سهم مدارس غیردولتی نسبت به اوایل انقلاب افزایش چشم‌گیری داشته است.

۱-۲. طرح «مدارس خرید خدمات»

طرح «مدارس خرید خدمات» در دی ماه سال

جدول ۱. فراوانی و درصد دانش آموزان غیردولتی به کل دانش آموزان در سال های ۱۳۴۷-۱۳۹۵

ردیف	سال تحصیلی	مدارس دولتی	مدارس غیردولتی	تعداد کل	درصد غیردولتی به کل
۱	۱۳۴۷-۴۸	۳۴۴۳۰۱۳	۳۸۴۵۹۷	۳۸۲۷۶۱۰	۱۰/۰۴
۲	۱۳۴۹-۵۰	۳۹۷۴۰۱۱	۴۵۴۵۵۹	۴۴۲۸۵۷۰	۱۰/۲۶
۳	۱۳۵۲-۵۳	۴۷۶۲۶۰۶	۵۲۷۳۹۵	۵۳۰۰۰۰۱	۱۰/۱۳
۴	۱۳۵۴-۵۵	۵۸۱۵۸۹۲	۶۴۱۰۷۷	۶۴۵۶۹۶۹	۹/۹۲
۵	۱۳۵۷-۵۸	۶۷۶۷۳۷۰	۶۱۸۵۲۸	۷۳۸۵۷۹۸	۸/۳۷
۶	۱۳۶۹-۷۰	۱۴۱۲۳۶۳۱	۲۸۱۰۲	۱۴۱۵۱۷۳۳	۰/۱۹
۷	۱۳۷۲-۷۳	۱۶۳۸۰۵۷۷	۲۳۳۴۶۲	۱۶۶۱۴۰۳۹	۱/۴۱
۸	۱۳۷۵-۷۶	۱۷۲۴۲۱۴۱	۶۶۵۶۶۹	۱۷۹۰۷۸۴۰	۳/۷۱
۹	۱۳۸۶-۸۷	۱۳۳۱۰۲۸۷	۱۱۰۶۹۶۷	۱۴۴۱۷۲۵۴	۷/۶۷
۱۰	۱۳۸۷-۸۸	۱۲۵۴۲۶۳۱	۱۰۱۷۲۲۷	۱۳۵۵۹۸۵۸	۷/۵۱
۱۱	۱۳۹۰-۹۱	۱۰۰۸۶۴۱۱	۱۰۸۶۵۲۲	۱۱۱۷۲۹۳۳	۹/۷۲
۱۲	۱۳۹۳-۹۴	۱۱۱۳۹۹۹۲	۱۳۰۰۷۸۴	۱۲۴۴۰۷۷۶	۱۰/۴۵
۱۳	۱۳۹۴-۹۵	۱۱۳۵۱۸۶۰	۱۳۵۵۲۲۷	۱۲۷۰۷۰۸۷	۱۰/۶۶

دولت دریافت می‌شود.

خرید خدمات آموزشی مکانیسمی است که هم کمبود معلم را جبران می‌کند و هم هزینه‌های آموزش و پرورش در کشور را کاهش می‌دهد. از سال‌های گذشته تاکنون خرید خدمات آموزشی در مناطقی که با کمبود نیروی آموزگاری مواجه‌اند، اجرا می‌شود. این طرح از سال ۱۳۹۴ در استان قم به صورت آزمایشی در حال اجرا است.

در قالب این طرح، مؤسس با دریافت سرانه آموزشی دانش آموزان را که بیشتر در مناطق محروم تحصیل می‌کنند، تحت آموزش‌های رسمی دوره‌های تحصیلی قرار می‌دهد و آموزش و پرورش هزینه‌های مربوط به هر دانش آموز را به مؤسس بخش خصوصی پرداخت می‌کند و تمام هزینه‌های آموزش از جمله، پرداخت حقوق معلمان بر عهده بخش خصوصی است. امکانات شامل زمین، مدرسه و تجهیزات دولتی بوده، دانش آموزان هم همان دانش آموزانی هستند که قبلاً ثبت‌نام کرده‌اند، اما هزینه‌های کادر آموزشی، مدیر و معلمان و سایر خدمات و هزینه‌های مصرفی تماماً با مؤسس است، ولی کل هزینه‌ها از

جدول ۲. شاخص‌های ارزیابی به همراه نمادهای آن در نمودار اهمیت / عملکرد

ردیف	نماد نموداری	شاخص‌ها	ردیف	نماد نموداری	شاخص‌ها
۱	C1	کاهش تصدی‌گری دولت	۱۵	C15	توجه به امور پرورشی
۲	C2	کاهش بار مالی دولت	۱۶	C16	استانداردسازی تعداد دانش‌آموزان
۳	C3	مشارکت بخش خصوصی	۱۷	C17	کاهش هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها
۴	C4	افزایش کیفیت نظام آموزشی	۱۸	C18	برنامه‌محوری و توجه به سیاست‌های حاکم
۵	C5	استانداردسازی و افزایش کیفیت فیزیکی مدارس	۱۹	C19	غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی
۶	C6	اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی	۲۰	C20	کاهش شکاف و نابرابری‌های اجتماعی
۷	C7	نظارت بر فرایندهای آموزشی	۲۱	C21	ایجاد رضایت‌مندی عمومی
۸	C8	جذب نیروهای متخصص	۲۲	C22	مشارکت اولیا در اداره آموزشگاه
۹	C9	پاسخگویی مدیران مدارس در قبال نظام آموزشی	۲۳	C23	ارتقای دانش معلمان با آموزش ضمن خدمت
۱۰	C10	پرداخت‌های منصفانه به معلمان	۲۴	C24	برگزاری جلسات آموزش خانواده
۱۱	C11	ضابطه‌مندی در جذب معلمان	۲۵	C25	تناسب رشته تحصیلی معلمان
۱۲	C12	آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی	۲۶	C26	بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند
۱۳	C13	ارتقای سطح کیفی آموزش	۲۷	C27	توجه به فعالیت‌های مذهبی ملی
۱۴	C14	پرهیز از کنکورمحوری آموزشی			

۲. روش‌شناسی پژوهش

نوع تحقیق حاضر از حیث هدف در زمره تحقیقات کاربردی و از حیث روش اجرا توصیفی پیمایشی محسوب می‌شود. شاخص‌های ارزیابی پیمایش بر اساس مطالعات پیشین، مصاحبه‌ها و مشاهده‌های میدانی صورت گرفته است. جامعه آماری کارشناسان و متخصصان صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش استان قم هستند که در جلسات اداره کل آموزش و

پرورش در سال ۱۳۹۸ شرکت داشته‌اند.

دلیل انتخاب استان قم این بوده که حدود پنج سال است طرح «مدارس خرید خدمات» در این استان به عنوان پایلوت اجرا شده است. اگرچه در احصاء مؤلفه‌های ارزیابی از نظرات تمامی ذی‌نفعان، یعنی مدیران آموزش و پرورش، کارشناسان، معلمان مدیران مدارس و والدین استفاده شده است، اما در پیمایش کمی نهایی پرسش‌نامه بین کارشناسان و

جدول ۳. میانگین هندسی و رتبه شاخص‌ها بر اساس اهمیت

رتبه	اهمیت	شاخص	رتبه	اهمیت	شاخص
۱۵	۴۸۷	کاهش بار مالی دولت	۱	۸/۱۵	استانداردسازی کیفیت فیزیکی مدارس
۱۶	۴۱/۷	ضابطه‌مندی در جذب معلمان	۲	۸/۰۸	توجه به امور پرورشی
۱۷	۴۱/۷	مشارکت دادن اولیا در اداره آموزشگاه	۳	۷/۹۶	جذب نیروهای متخصص در امر آموزش
۱۸	۳۸۷	برنامه‌محوری و توجه به سیاست‌ها حاکم	۴	۷/۸۸	آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی
۱۹	۳۸۷	ایجاد رضایت‌مندی عمومی	۵	۷/۸۱	تناسب رشته تحصیلی معلمان
۲۰	۳۵/۷	غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی	۶	۷/۷۷	نظارت بر فرایندهای آموزشی
۲۱	۳۵/۷	ارتقای سطح دانش معلمان با ضمن خدمت	۷	۷/۷۵	ارتقای سطح کیفی آموزش
۲۲	۲۱/۷	کاهش شکاف و نابرابری‌های اجتماعی	۸	۷/۳۷	اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی
۲۳	۱۱/۷	پرداخت‌های منصفانه به معلمان جذب‌شده	۹	۷/۱۷	توجه به فعالیت‌های مذهبی ملی
۲۴	۰۲/۷	استانداردسازی تعداد دانش‌آموزان	۱۰	۷/۷۶	پاسخگویی مدارس در قبال نظام آموزشی
۲۵	۰۱/۷	بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند	۱۱	۷/۶۵	برگزاری جلسات آموزش خانواده
۲۶	۹۷/۶	پرهیز از کنکورمحوری آموزشی	۱۲	۷/۶۳	مشارکت بخش خصوصی
۲۷	۷۵/۶	کاهش تصدی‌گری دولت	۱۳	۷/۵۴	افزایش کیفیت نظام آموزشی
		میانگین کل شاخص اهمیت: ۷/۵۴	۱۴	۷/۵۲	کاهش هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها

پرسش‌نامه محقق‌ساخته است که بر اساس تکنیک IPA طراحی شده و شامل دو بخش کلی اهمیت و عملکرد در قالب ۲۷ شاخص است. تجزیه و تحلیل اهمیت عملکرد برگرفته از یکی از روش‌های تحلیل شکاف است. این تکنیک نخستین بار توسط جان مارتیلا و جان جیمز به سال ۱۹۷۷ ارائه شد.

تحلیل اهمیت عملکرد، ابزار مؤثری برای ارزیابی

متخصصان استفاده شد، زیرا که معلمان به دلیل حقوق کم به‌شدت با طرح مخالف هستند، مدیران مدارس به دلیل کسب درآمد به طور کامل با طرح موافق هستند و والدین به دلیل عدم آشنایی با اهداف طرح قادر به ارائه ارزیابی مناسبی از طرح خرید خدمات نبودند. در این پژوهش، از روش نمونه‌گیری هدفمند و در مجموع پرسش‌نامه‌ها توسط پنجاه نفر پر شدند که دو مورد به دلیل ناقص بودن پاسخ‌ها حذف شدند.

2. Impornace-Performance Analysis

جدول ۴. میانگین هندسی و رتبه شاخص‌ها بر اساس عملکرد

رتبه	عملکرد	شاخص	رتبه	عملکرد	شاخص
۱۵	۴/۳۳	توجه به امور پرورشی	۱	۶/۳۳	کاهش تصدی‌گری دولت
۱۶	۴/۲۵	استانداردسازی تعداد دانش‌آموزان	۲	۶/۰۸	کاهش بار مالی دولت
۱۷	۴/۲۳	کاهش هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها	۳	۵/۷۵	مشارکت بخش خصوصی
۱۸	۴/۱۱	برنامه‌محوری و توجه به سیاست‌ها	۴	۵/۴۶	افزایش کیفیت نظام آموزشی
۱۹	۴/۱۱	غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی	۵	۵/۳۸	استانداردسازی کیفیت فیزیکی مدارس
۲۰	۳/۹۸	کاهش شکاف و نابرابری‌های اجتماعی	۶	۵/۳۳	اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی
۲۱	۳/۹۶	ایجاد رضایت‌مندی عمومی	۷	۵/۲۱	نظارت بر فرایندهای آموزشی
۲۲	۳/۸۵	مشارکت دادن اولیا در اداره آموزشگاه	۸	۵/۱۷	جذب نیروهای متخصص در امر آموزش
۲۳	۳/۵۶	ارتقای دانش معلمان با ضمن خدمت	۹	۴/۶۷	پاسخگویی مدارس در قبال نظام آموزشی
۲۴	۳/۴۸	برگزاری جلسات آموزش خانواده	۱۰	۴/۶۷	پرداخت‌های منصفانه به معلمان جذب‌شده
۲۵	۳/۴۲	تناسب رشته تحصیلی معلمان	۱۱	۴/۵۶	ضابطه‌مندی در جذب معلمان
۲۶	۳/۲۷	بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند	۱۲	۴/۵۴	آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی
۲۷	۹/۱۲	توجه به فعالیت‌های مذهبی ملی	۱۳	۴/۵۲	ارتقای سطح کیفی آموزش
		میانگین کل شاخص عملکرد: ۴/۵۱		۴۶/۴	پرهیز از کنکورمحوری آموزشی

۳. یافته‌های پژوهش

۳-۱. یافته‌های توصیفی

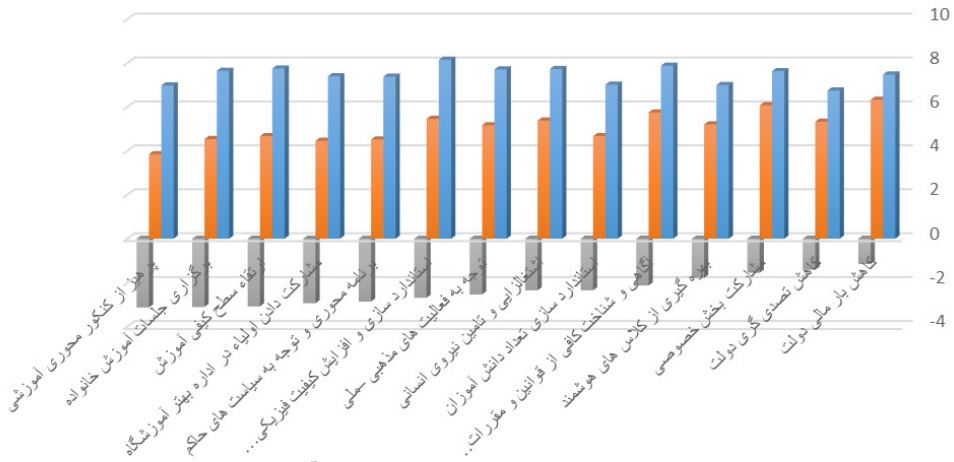
معیارهای ارزیابی طرح مدارس خرید خدمات شامل ۲۷ مورد است که در قالب جدول شماره ۵ معرفی شده است. نکته مهم درخصوص این شاخص‌ها این است که شاخص‌های ارائه‌شده در شش بُعد تأثیر خصوصی‌سازی بر جامعه، دولت، نظام آموزشی، سازمان آموزش و پرورش، معلمان و دانش‌آموزان ارزیابی شده است. در جدول شماره ۵،

موقعیت، شناسایی فرصت‌های پیشرفت و نیز طراحی استراتژی‌ها است، زیرا این امکان را برای محقق فراهم می‌کند که نقاط قوت و ضعف را به نمایش درآورد.

روایی محتوایی و صوری پرسش‌نامه به کمک نظر خبرگان تأیید شد و به منظور تشخیص پایایی پرسش‌نامه، آلفای کرونباخ محاسبه و برابر با ۰/۹۲۳ تعیین شد؛ بنابراین مشخص شد که ابزار جمع‌آوری اطلاعات (پرسش‌نامه) از پایایی خوب و قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۵. مابه‌التفاوت میانگین هندسی عملکرد به اهمیت بر اساس هر شاخص

رتبه	شاخص	اهمیت	عملکرد	مابه‌التفاوت عملکرد به اهمیت
۱	کاهش بار مالی دولت	۷/۴۸	۶/۳۳	-۱/۱۵
۲	کاهش تصدی‌گری دولت	۶/۷۵	۵/۳۳	-۱/۴۲
۳	مشارکت بخش خصوصی	۷/۶۳	۶/۰۸	-۱/۵۵
۴	بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند	۷/۰۱	۵/۲۱	-۱/۷۹
۵	آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی	۷/۸۸	۵/۷۵	-۲/۱۳
۶	استانداردسازی تعداد دانش‌آموزان	۷/۰۲	۴/۶۷	-۲/۳۵
۷	اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی	۷/۷۳	۵/۳۸	-۲/۳۵
۸	توجه به فعالیت‌های مذهبی ملی	۷/۷۱	۵/۱۷	-۲/۵۴
۹	استانداردسازی کیفیت فیزیکی مدارس	۸/۱۵	۵/۴۶	-۲/۶۹
۱۰	برنامه‌محوری و توجه به سیاست‌های حاکم	۷/۳۸	۴/۵۲	-۲/۸۶
۱۱	مشارکت دادن اولیا در اداره بهتر آموزشگاه	۷/۴۱	۴/۴۶	-۲/۹۴
۱۲	ارتقای سطح کیفی آموزش	۷/۷۵	۴/۶۷	-۳/۰۸
۱۳	برگزاری جلسات آموزش خانواده	۷/۶۵	۴/۵۴	-۳/۱۱
۱۴	پرهیز از کنکورمحوری آموزشی	۶/۹۸	۳/۸۵	-۳/۱۳
۱۵	ایجاد رضایتمندی عمومی	۷/۳۸	۴/۱۱	-۳/۲۸
۱۶	افزایش کیفیت نظام آموزشی	۷/۵۴	۴/۲۵	-۳/۲۹
۱۷	پاسخگویی مدارس در قبال نظام آموزشی	۷/۶۷	۴/۳۳	-۳/۳۴
۱۸	ارتقای سطح دانش معلمان با ضمن خدمت	۷/۳۵	۳/۹۸	-۳/۳۷
۱۹	توجه به امور پرورشی	۸/۰۸	۴/۵۶	-۳/۵۲
۲۰	پرداخت‌های منصفانه به معلمان جذب‌شده	۷/۱۱	۳/۵۶	-۳/۵۴
۲۱	تناسب رشته تحصیلی معلمان	۷/۸۱	۴/۳۳	-۳/۵۸
۲۲	نظارت بر فرایندهای آموزشی	۷/۷۷	۴/۱۱	-۳/۶۷
۲۳	ضابطه‌مندی در جذب معلمان	۷/۴۱	۳/۴۸	-۳/۹۲
۲۴	جذب نیروهای متخصص در امر آموزش	۷/۹۶	۳/۹۶	-۴/۰۱
۲۵	غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی	۷/۳۵	۳/۲۷	-۴/۰۸
۲۶	کاهش هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها	۷/۵۲	۳/۴۲	-۴/۱۱
۲۷	کاهش شکاف و نابرابری‌های اجتماعی	۷/۲۱	۲/۹۱	-۴/۳۱

تصویر ۲. اولویت‌بندی مؤلفه‌های بر اساس شاخص‌های اهمیت و عملکرد و مابه‌التفاوت آن‌ها

استانداردسازی تعداد دانش آموزان با میانگین ۷/۰۲ و پرداخت‌های منصفانه با میانگین ۷/۱۱ به ترتیب کمترین اهمیت را داشته‌اند.

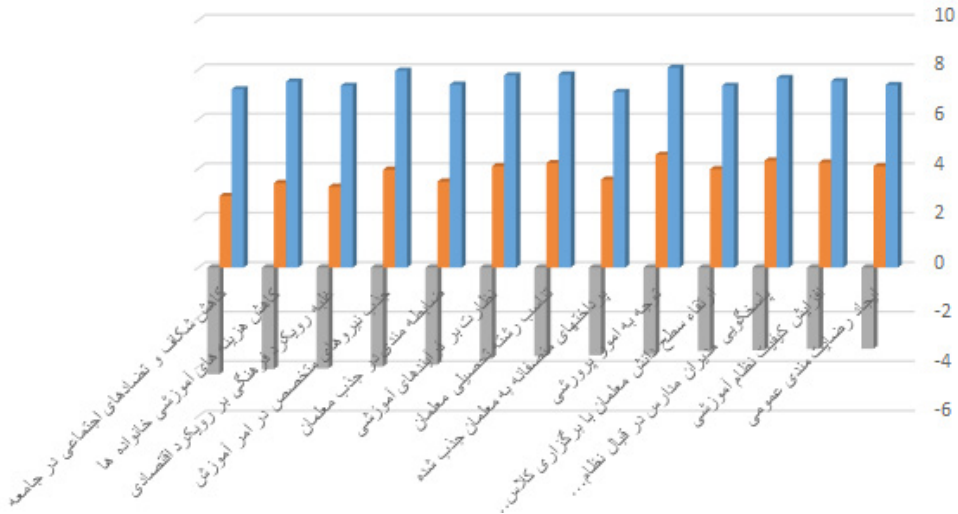
یافته‌های پیمایشی این پژوهش نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند که بالاترین عملکرد دولت در طرح «مدارس خرید خدمات» کاهش تصدی‌گری دولت با میانگین ۶/۳۳، کاهش بار مالی دولت با میانگین ۶/۰۸ و مشارکت بخش خصوصی با میانگین ۵/۷۵ است. میانگین کل شاخص اهمیت در حدود ۷/۵۳ است (جدول شماره ۴).

بر همین اساس، توجه به فعالیت‌های مذهبی و ملی با میانگین ۲/۹۱، بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند با میانگین ۳/۲۷، تناسب رشته تحصیلی معلمان با میانگین ۳/۴۲، برگزاری جلسات آموزش خانواده با میانگین ۳/۴۸ و ارتقای سطح دانش معلمان با میانگین ۳/۵۶، به ترتیب پایین‌ترین عملکرد طرح «مدارس خرید خدمات» محسوب می‌شود. میانگین عملکرد مدارس در تمام شاخص‌ها در حدود ۴/۵۱ بوده است که در حدود سه نمره با

شاخص‌ها و نمادهای هر کدام که در تصویر شماره ۲ (اهمیت / عملکرد) نمایش داده شد، گزارش شده است (جدول شماره ۲).

کارشناسان با بررسی شاخص‌های موجود، به اهمیت و عملکرد هر شاخص در مدارس خرید خدمات پرداختند و نظرات خود را در دامنه صفر تا ده بیان کرده‌اند. با محاسبه میانگین هندسی شاخص‌های اهمیت مهم‌ترین شاخص‌ها از نگاه کارشناسان عبارت‌اند از: استانداردسازی کیفیت مدارس با میانگین ۸/۱۵ در رتبه اول، توجه به امور پژوهشی با میانگین ۸/۰۸ در رتبه دوم، جذب نیروی متخصص در امر آموزش با میانگین ۷/۹۶ در رتبه سوم، آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی با میانگین ۷/۸۸ در رتبه چهارم و تناسب رشته معلمان در رتبه پنجم قرار دارد (جدول شماره ۳).

بر همین اساس کاهش تصدی‌گری دولت با میانگین ۶/۷۵ در پایین‌ترین رتبه اهمیت، پرهیز از کنکور محوری با میانگین ۶/۹۸، بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند با میانگین ۷/۰۱

ادامه تصویر ۲. اولویت‌بندی مؤلفه‌های بر اساس شاخص‌های اهمیت و عملکرد و مابه‌التفاوت آن‌ها

است، زیرا که شاخص اهمیت به نوعی بیانگر وضعیت مطلوب است، پس عملکرد به عنوان وضعیت موجود همیشه با آن فاصله دارد (جدول شماره ۵). چنانکه در جدول شماره ۵ آمده، کمترین عملکرد منفی طرح «مدارس خرید خدمات» در شاخص‌هایی چون کاهش بار مالی دولت (۱/۱۵-)، کاهش تصدی‌گری دولت (۱/۴۲-) و مشارکت بخش خصوصی (۱/۵۵-) بوده است.

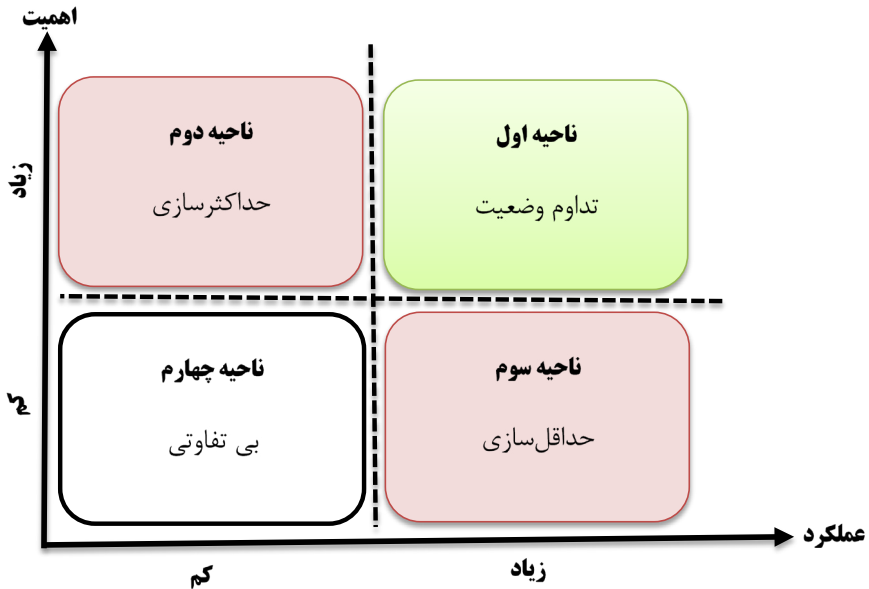
البته این یافته با اهداف طرح «مدارس خرید خدمات» کاملاً منطبق بوده و به عبارت دیگر، نشان می‌دهد که طراحان از این حیث توانسته‌اند به اهداف از پیش تعیین‌شده دست پیدا کنند. در واقع، شاخص مابه‌التفاوت نشان می‌دهد که این طرح نسبت به اهمیت موضوع توانسته است عملکرد بهتر (منفی کمتر) از خود به جای بگذارد (تصویر شماره ۲).

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۵، طرح مدارس خرید خدمات در شاخصی چون کاهش شکاف و

میانگین اهمیت شاخص‌ها فاصله دارد.

برای محاسبه عملکرد دقیق مدارس خرید خدمات باید شاخص اهمیت را با شاخص عملکرد در ارتباط گذاشت به همین منظور در قالب جدول شماره ۴ مابه‌التفاوت شاخص اهمیت به عملکرد گزارش شده است. از طریق جدول شماره ۴ می‌توان محاسبه کرد که آیا در طرح مدارس خرید خدمات به میزان اهمیت هر شاخص، عملکرد وجود داشته است؟ به عبارت دیگر، آیا بر اساس شاخص‌های تعریف‌شده آیا عملکرد مدارس با اهمیت آن‌ها متناسب بوده است؟

نباید از نظر دور داشت که این مدارس در هیچ‌کدام از شاخص‌ها نتوانسته‌اند عملکردی متناسب و یا بیشتر از میزان اهمیت آن شاخص داشته باشند به همین دلیل در ستون «مابه‌التفاوت عملکرد به اهمیت» عدد صفر یا مثبت وجود ندارد؛ بنابراین تحلیل‌ها بر اساس اولویت‌بندی بین وضعیت بد و بدتر انجام می‌شود. البته این یافته‌ها کاملاً طبیعی

تصویر ۳. ساختار سیاست‌گذاری در ماتریس اهمیت عملکرد

می‌دهد که نیروی آموزشی خود را از بیرون تأمین کنند، اما یافته‌ها نشان از آن است که این مدارس در جذب نیروی متخصص نیز، نه تنها توفیقی نداشته‌اند، بلکه عملکرد منفی در حدود ۴/۰۱- داشته‌اند. حتی در جذب نیز ضابطه‌ای برای استخدام و به‌کارگیری ندارند.

۳-۲. قضایای تصمیم‌گیری

در این بخش از تحقیق مبتنی بر ارتباط چهارگانه‌ای که بین اهمیت و عملکرد وجود دارد، چهار قضیه تصمیم‌گیری شکل می‌گیرد. زمانی که اهمیت و عملکرد در قالب یک نمودار پراکنش با هم در ارتباط قرار داده شود، با توجه به تقاطع میانگین حسابی این دو شاخص چهار ناحیه (چارک یا ربع)

نابرابری‌های اجتماعی که در اصل به موضوع عدالت آموزشی می‌پردازد، نه تنها توفیقی نداشته، بلکه بدترین عملکرد منفی را داشته است. در واقع، در این شاخص تفاوت عملکرد به اهمیت در حدود ۴/۳۱- بوده است که بالاترین شکاف بین اهمیت و عملکرد در میان ۲۷ شاخص بوده است. از این حیث یافته‌ها نشان می‌دهد که این مدارس در شاخص کاهش هزینه‌های خانوار با تفاوت ۴/۱۱- عملکرد منفی داشته و در رتبه دوم قرار دارد.

مدارس طرح خرید خدمات حتی نتوانسته است در فعالیت‌های خود غلبه کار فرهنگی بر کار اقتصادی را حفظ کند و از این حیث عملکرد منفی در حدود ۴/۰۸- داشته است. همچنین با توجه به اینکه طرح «مدارس خرید خدمات» به مدیران مدارس اجازه

جدول ۶. توزیع شاخص‌ها در تصویر اهمیت / عملکرد

ناحیه اول	ناحیه دوم
کاهش بار مالی دولت C2 مشارکت بخش خصوصی C3 استانداردسازی فیزیکی مدارس C5 اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی C6 آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی C12 ارتقای سطح کیفی آموزش C13 توجه به امور پرورشی C15 برگزاری جلسات آموزش خانواده C24 توجه به فعالیتهای مذهبی ملی C27	افزایش کیفیت نظام آموزشی C4 نظارت بر فرایندهای آموزشی C7 جذب نیروهای متخصص در امر آموزش C8 پاسخگویی مدارس در قبال نظام آموزشی C9 پرداخت‌های منصفانه به معلمان جذب‌شده C10 کاهش هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها C17 تناسب رشته تحصیلی معلمان C25
ناحیه سوم	ناحیه چهارم
کاهش تصدی‌گری دولت C1 استاندارسازی تعداد دانش‌آموزان C16 برنامه محوری و توجه به سیاست‌های C18 مشارکت اولیا در اداره آموزشگاه C22 بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند C26	ضابطه‌مندی در جذب معلمان C11 پرهیز از کنکورمحوری آموزشی C14 غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی C19 کاهش شکاف و تضادهای اجتماعی در جامعه C20 ایجاد رضایت‌مندی عمومی C21 ارتقای دانش معلمان با کلاس‌های ضمن خدمت C23

که سیاست‌گذاران باید از اقدامات موجود و یا تأسیسی‌ای حمایت کنند که بتوان وضعیت موجود را تداوم بخشد.

بر این اساس، کاهش بار مالی دولت مشارکت بخش خصوصی، استانداردسازی فیزیکی مدارس، اشتغال‌زایی و تأمین نیروی انسانی، آگاهی از قوانین و مقررات آموزشی، ارتقای سطح کیفی آموزش، توجه به امور پرورشی، برگزاری جلسات آموزش خانواده و توجه به فعالیتهای مذهبی ملی در این ناحیه قرار گرفته‌اند.

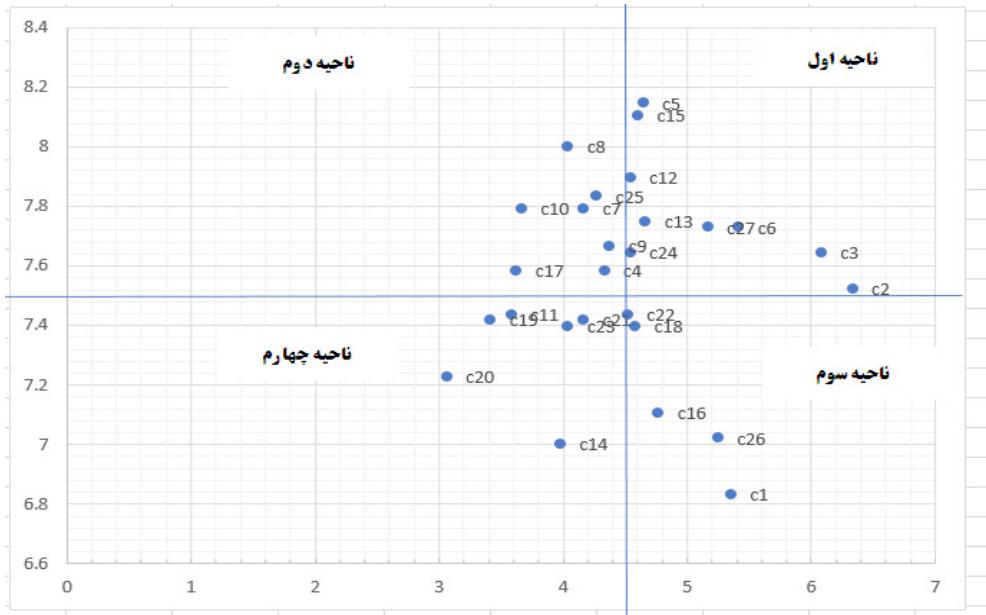
ناحیه دوم؛ اهمیت زیاد / عملکرد کم

این ناحیه جایی است که شاخص‌هایی در آن قرار می‌گیرد که اهمیت بالایی دارند، اما عملکرد

شکل می‌گیرد. نظام اولویت‌بندی در این مرحله با مرحله پیشین متفاوت است، زیرا که کارشناسان در ارزیابی خود به مسائلی توجه دارند که در شرایط زمانی انجام این تحقیق با آن روبه‌رو هستند؛ بنابراین اگر همین تحقیق در شرایط زمانی متفاوتی یا اینکه در استانی دیگر انجام شود، ممکن است با نتایج متفاوتی روبه‌رو شد. این چهار ناحیه در قالب تصویر شماره ۴ ترسیم شده است (تصویر شماره ۳):

ناحیه اول؛ اهمیت زیاد / عملکرد زیاد

در این ناحیه شاخص‌هایی قرار می‌گیرند که اهمیت آن‌ها زیاد است و از سوی دیگر، عملکرد نیز زیاد است. در این بخش می‌توان سیاست تداوم وضع موجود را در پیش گرفت. به این صورت

تصویر ۴. تحلیل اهمیت / عملکرد شاخص‌های ارزیابی مدار خرید خدمات

هزینه‌های آموزشی خانواده‌ها و تناسب رشته تحصیلی معلمان در این ناحیه قرار گرفته است (جدول شماره ۶).

ناحیه سوم؛ اهمیت کم / عملکرد زیاد

در این ناحیه شاخص‌هایی قرار دارند که از نظر اهمیت در درجه پایینی قرار دارند، اما مدارس خرید خدمات در آن‌ها عملکرد بالایی دارند. در این ناحیه نوعی اتلاف منابع وجود دارد، زیرا که انرژی مدارس صرف موضوعاتی می‌شود که از نگاه کارشناسان اهمیت چندانی ندارند؛ بنابراین در این ناحیه باید سیاست حداقل‌سازی عملکرد را در پیش گرفت، به این معنا که باید عملکرد را به سطح حداقلی رساند که کارکردهای مدارس خرید خدماتی دچار تأخیر و یا شکست نشود.

مدارس در آن‌ها پایین است. این ناحیه را می‌توان ناحیه بحرانی نامید، زیرا که سیستم در شاخص‌ها و مؤلفه‌هایی که اهمیتی حیاتی دارند، از عملکرد ضعیفی برخوردارند و اگر نگاه ارگانیک به ارتباط سیستم مورد مطالعه با دیگر سیستم‌ها داشته باشیم، در درازمدت در کار سایر سیستم‌های اجتماعی نیز اختلال ایجاد می‌کند.

بنابراین در اینجا باید سیاست حداکثرسازی عملکرد را در پیش گرفت، یعنی باید اقداماتی تأسیسی فراهم کرد که بتوان عملکرد مدارس را در آن شاخص‌ها افزایش داد. مبتنی بر یافته‌های تحقیق افزایش کیفیت نظام آموزشی، نظارت بر فرایندهای آموزشی، جذب نیروهای متخصص در امر آموزش، پاسخگویی مدارس در قبال نظام آموزشی، پرداخت‌های منصفانه به معلمان جذب‌شده، کاهش

طرح خرید خدمات این امکان را به دولت می‌دهد که با برون‌سپاری وظایف ذاتی خود - که در قالب قانون اساسی به عنوان حقی عمومی (آموزش رایگان) - تا آنجا که می‌تواند هزینه‌های خود را کاهش دهد. در این طرح، مؤسسه می‌تواند معلمان خود را خارج از مجموعه معلمان شاغل در وزارت آموزش و پرورش به کارگیری کند. دست باز مؤسسان این مدارس موجب شکل‌گیری مسائل مختلفی شده است که اتفاقاً یافته‌های این تحقیق بر آن‌ها مهر تأیید می‌گذارد.

با تحلیل نواحی مختلف تصویر اهمیت / عملکرد می‌توان نتیجه گرفت که «مدارس خرید خدمات» در به کارگیری نیروهای متخصص کم‌کاری می‌کنند و حتی تناسب رشته معلمان را رعایت نمی‌کنند، زیرا که جذب نیروی متخصص برای آن‌ها صرفه اقتصادی ندارد.

از سوی دیگر حتی حقوق مکفی هم به معلمان پرداخت نمی‌شود. این شیوه جذب نیرو موجب شده که کیفیت آموزش تنزل پیدا کرده و در نهایت، سرنوشت دانش‌آموزان این مدارس را که اغلب در مناطق محروم هستند، در هاله‌ای از ابهام قرار دهد. به عبارت دیگر، عدالت آموزشی در این مدارس رعایت نمی‌شود و در نهایت، منجر به بی‌عدالتی اجتماعی خواهد شد، زیرا که با توجه به رقابت بسیار شدیدی که مؤسسات کنکوری برای ورود به کنکور ایجاد کرده‌اند، نباید انتظار داشت که فارغ‌التحصیلان مدارس خرید خدمات جای مناسبی در آینده تحصیلات عالی و تکمیلی داشته باشند.

همچنین با توجه به اینکه آموزش و پرورش در تأمین بودجه خود ناتوان است از نظر دور نخواهد بود که مدارس خرید خدمات بخشی از هزینه خود

بر این اساس، کاهش تصدی‌گری دولت، استانداردسازی تعداد دانش‌آموزان، برنامه‌محوری و توجه به سیاست‌های، مشارکت دادن اولیا در اداره آموزشگاه و بهره‌گیری از کلاس‌های هوشمند در ناحیه سوم قرار گرفته است. تصویر شماره ۴ توزیع شاخص‌ها را نمایش می‌دهد.

ناحیه چهارم؛ اهمیت کم / عملکرد کم

در این ناحیه شاخص‌هایی قرار می‌گیرد که از اهمیت آن‌ها از نگاه کارشناسان کم بوده و عملکرد مدارس خرید خدمات نیز کم ارزیابی شده است. در این بخش می‌توان نسبت به آن شاخص‌ها سیاست بی‌تفاوتی را اتخاذ کرد. به این معنا که عملاً هیچ اقدامی برای تغییر یا حتی ادامه وضعیت موجود لازم نیست. بر همین اساس، ضابطه‌مندی در جذب معلمان، پرهیز از کنکورمحوری آموزشی، غلبه رویکرد فرهنگی بر رویکرد اقتصادی، کاهش شکاف و تضادهای اجتماعی در جامعه، ایجاد رضایت‌مندی عمومی و ارتقای دانش معلمان با کلاس‌های ضمن خدمت در ناحیه چهارم قرار گرفته است.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

محدودیت شدید منابع مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در عدم تعادل میان امکانات آموزش و پرورش و انتظارات جامعه است. از دلایل اصلی وجود مدارس غیردولتی، کاهش بار مالی آموزش و پرورش و افزایش کیفیت آموزش دولتی در نتیجه، برگشت بودجه ناشی از ورود دانش‌آموزان مدارس دولتی به مدارس غیردولتی بوده است. با وجود این، شرایط موجود برای بهبود کیفیت مدارس دولتی دلیلی ارائه نمی‌کند. در مقابل، آنچه که مشهود است، وجود چالش‌هایی بی‌پایانی است که همچنان در موضوع خصوصی‌سازی مدارس وجود دارد.

را به خانواده‌های دانش‌آموزان منتقل خواهند کرد. راهی که نتیجه‌ای جز تحمیل هزینه بیشتر به این خانواده‌ها نخواهد داشت.

درنهایت، یافته‌های این تحقیق، نه تنها می‌تواند دست‌مایه مناسبی برای ارزیابی طرح مدارس خرید خدمات در کل کشور باشد، بلکه از این طریق بتوان آینده پیشروی آینده‌سازان کشور را بهتر ترسیم و اجرایی کرد. به امید آن روز.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

مقاله فاقد کد اخلاقی و بحث محرمانگی اطلاعات است.

حامی مالی

این تحقیق هیچ‌چگونه کمک مالی از سازمان‌های دولتی یا غیردولتی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان به یک اندازه در نگارش مقاله مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع فارسی

- عبداللهی، ش. (۱۳۸۷). آموزش و پرورش را سبک‌بار کنیم. *مجله آیین*، شماره ۱۹ و ۲۰، ۱۴۴-۱۴۱.
- کمیجانی، ا. (۱۳۸۲). *ارزیابی عملکرد و سیاست خصوصی سازی در ایران*. تهران: وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- محمدنژاد، ح. (۱۳۹۷). خصوصی سازی خدمات عمومی در نظام حقوق اقتصادی ایران، فرانسه و انگلستان. *فصلنامه حقوق اداری*، ۶(۱۷)، ۱۰۱-۷۵.
- گرد، م.، مهربان صفت، ز.، حسینی قلعه‌سری، س. ح.، کمری، م.، و عبدالله‌زاده‌آرانی، م. (۱۳۹۵). *سالنامه آماری سازمان مدارس غیردولتی مشارکت‌های مردمی و خانواده در سال تحصیلی ۹۵-۹۴*. تهران: ناشر برگ سبز دانش.
- هاشمیان، ف.، زندیان، ه.، و آقامحمدی، ج. (۱۳۹۴). تحلیل مشارکت بخش خصوصی در نظام آموزش ایران. *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۳(۱۲)، ۲۶-۱.
- ابراهیمی‌نژاد، م. (۱۳۷۶). مطالعه اجمالی و انگیزه‌ها و سیاست‌های خصوصی سازی در ایران و مالزی. *مجله علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان*، ۵، ۸۰-۶۲.
- انصاری، ع. (۱۳۸۸). اندازه‌گیری آثار رفاهی سیاست آزادسازی آموزش مطالعه موردی خانوارهای شهری بر مبنای بودجه خانوار (۸۶-۱۳۸۳) [رساله دکتری]. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- توحیدفام، م. (۱۳۸۱). *دولت و دموکراسی در عصر جهانی شدن*. تهران: روزنه.
- متوسلی، م.، و آهنجیان، م. ر. (۱۳۸۱). *اقتصاد آموزش و پرورش*. تهران: انتشارات سازمان و مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- جعفری، پ. (۱۳۸۹). *مشارکت بخش خصوصی در آموزش و پرورش*. تهران: عترت نو.
- جمشیدی، ل.، آراسته، ح. ر.، نوه ابراهیم، ع.، و زین آبادی، ح. ر. (۱۳۹۲). توسعه کیفی خصوصی سازی آموزش عالی در ایران: الزامات و پیش بایست‌های خرد. *دو فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی*، ۱(۳): ۸۸-۶۵.
- حسینی شلمانی، م. ح. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر مشارکت بخش خصوصی دولتی در مدارس ابتدایی شهر تهران. *فصلنامه علمی پژوهشی تعلیم و تربیت*، ۳۰(۱)، ۹۰-۶۱.
- ربیعی، ع.، و نظریان، ز. (۱۳۹۱). بررسی چالش های خصوصی سازی آموزش عالی (مطالعه تطبیقی در چهار کشور منتخب). *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱(۴): ۶۴۷-۶۶۸.
- رزاقی، ا. (۱۳۷۶). اثر خصوصی سازی بر امنیت و ثبات اجتماعی ایران. *اطلاعات سیاسی اقتصادی*، ۱۱۶-۱۱۵، ۱۷۷-۱۶۸.
- شیراوند، ی.، معدن دار آرانی، ع.، و نیک پی، ا. (۱۳۹۶). شناسایی ابعاد کمی آموزش خصوصی تکمیلی در میان دانش آموزان مقطع متوسطه شهر تهران. *فصلنامه علمی - پژوهشی تعلیم و تربیت*، ۳۳(۲)، ۱۱۶-۱۰۱.
- فریدمن، ر.، و فریدمن، م. (۱۳۶۷). *آزادی انتخاب* [ترجمه ح. حکیم‌زاده جهرمی]. تهران: نشر پارس.
- صفارزاده، غ. ر. (۱۳۸۱). موانع خصوصی سازی در ایران. *ماهنامه تخصصی تدبیر*، ۱۲۹، ۵۳-۴۷.

References

- Abdollahi, S. (2009). [Lighten education (Persian)]. *Ain*, 19-20, 141-44. <http://ensani.ir/fa/article/238166/%D1-%DA%A9%D9%86%D-B%8C%D9%85>
- Alexander, F. K. (2000). The Changing face of accountability: Monitoring and assessing institutional performance in higher education. *Journal of Higher Education*, 71(4), 411-31. [DOI:10.1080/00221546.2000.11778843]
- Ansari, A. (2009). [Measuring the welfare effects of education liberalization policy: Case study of urban households based on household budget (2004-2007) (Persian)] [PhD. dissertation]. Tehran: Allameh Tabataba'i University.
- Belfield, C. R. & Levin, H. M. (2002). The effects of competition on educational outcomes: a review of the United States evidence. *Review of Educational Research*, 72(2), 279-341. [DOI:10.3102/00346543072002279]
- Caddell, M., & Ashley, L. D. (2006). Blurring boundaries: Towards a reconceptualisation of the private sector in education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 36(4), 411-419. [DOI:10.1080/03057920601024750]
- Belfield, C. R., & Levin, H. M. (2002). *Education privatization: Causes, consequences and planning implications*. Paris: UNESCO: International Institute for Educational Planning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.520.1764&rep=rep1&type=pdf>
- Ebrahimi Nejad, M. (1997). [Overview of privatization motivations and policies in Iran and Malaysia (Persian)]. *Humanities (University of Siġan and Baluchestan)*, 5, 62-80. <http://ensani.ir/file/download/article/20120614185146-9157-25.pdf>
- Friedman, R., & Friedman, M. (1988). *Free to choose: a personal statement* [H. Hakimzade, Persian Trans]. Tehran: Parsi. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=497574&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Gerd, M., Mehraban Sefat, Z., Hosseini, S. H., Kamari, M., & Abdolhazade, M. (2017). [Statistical yearbook of non-governmental schools organization, public participation and family in the 94-95 academic year (Persian)]. Tehran: Barge - Sabze- Danesh. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=4501704&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Hasani Shelmani, M. H. (2014). [Factors affecting public-private sector's support for the elementary schools. (Persian)]. *Quarterly Journal of Education*, 30(1), 61-90. <http://qjoe.ir/article-1-116-fa.html>
- Hashemian, F., Zandian, H., & Aghamohamadi, J. (2016). [Analysis of private sector participation in the education system (Persian)]. *Journal of the Marco and Strategic Policies*, 3(12), 1-26. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=536707>
- Jafari, P. (2010). [Private sector participation in education (Persian)]. Tehran: Etrate-No. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=2026043&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Jamshidi, L., Arasfeh, H. R., Naveh Ebrahim, A., & Zeinabadi, H. R. (2013). [Qualitative development of higher education privatization in Iran: Micro requirements and Prerequisites (Persian)]. *Quarterly Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 1(3), 65-88. <http://www.journalie.ir/Article/273/FullText?culture=fa>
- Komeijani, A. (2004). [Evaluating the performance of privatization policy in Iran (Persian)]. Tehran: Ministry of Economic Affairs and Finance. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=688349&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Mohamadnejad, H. (2019). [Privatization of public services in legal system of Iran, France and U.K (Persian)]. *Administrative Law*, 6(17), 75-101. <http://qjal.smtc.ac.ir/article-1-327-fa.html>
- Motavasseli, M., & Ahanchian, R. (2002). [Economics of education (Persian)]. Tehran: SAMT. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=666113&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Mottran, R. (1995). Improving public services in the United Kingdom. *Public Administration and Development*, 15(3), 311-318. [DOI:10.1002/pad.4230150321]
- Rabie, A., & Nazarian, Z. (2013). [Analyzing the Challenges of Higher Education Outsourcing (Comparative Study in Four Selected Countries) (Persian)]. *Iranian Journal of Management in the Islamic University*, 1(4), 647-668. http://miu.nahad.ir/article_44.html?lang=fa

- Razaghi, E. (1997). [The effect of privatization on security and social stability in Iran (Persian)]. *Political & Economic Ettelaat*, 115-116, 168-177.
- Safarzade, G. R. (2002). [Barriers to privatization in Iran (Persian)]. *Tadbir*, 129, 47-53. <http://ensani.ir/fa/article/132601/DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86>
- Shiraavand, Y., Ma'dandaar Aaraani, A., & Nikpey, I. (2017). [Identification of the quantitative dimensions of supplementary private tutoring among high school students (Persian)]. *Quarterly Journal of Education*, 33(2), 101-16. <http://qjoe.ir/article-1-454-fa.html>
- Tohidfam, M. (2002). [*State and democracy in the age of the globalization: A look at the thoughts of contemporary western politics (theory of state / democracy)* (Persian)]. Tehran: Rowzane. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/brief-ListSearch.do?command=>